

Versiune anonimată

C-421/23 - 1

Cauza C-421/23

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

10 iulie 2023

Instanța de trimitere:

Cour d'appel de Liège (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

25 mai 2023

Apelant:

Ministère public

Parte civilă:

Office National de Sécurité Sociale (ONSS)

Inculpat:

EX

[omissis]

Cour d'appel de Liège (Curtea de Apel din Liège)

Hotărâre

pronunțată de Camera A ȘASEA corecțională

ÎN LITIGIUL DINTRE:

MINISTÈRE PUBLIC (MINISTERUL PUBLIC)

ȘI

ONSS [Office national de la sécurité sociale (Oficiul Național de Securitate Socială), Belgia] [omissis]

- parte civilă și intervenient voluntar

[omissis]

ÎMPOTRIVA:

[EX], [omissis] de cetățenie portugheză, fără adresă cunoscută în Belgia, care avea reședința în [omissis] Barcelos (PORTUGALIA), declară că are reședința în prezent [omissis] în 4490 POVOA DE VARZIM (PORTUGALIA)

- inculpat

prezent și asistat de LAMBERT Steve, avocat în BRUXELLES

Inculpat pentru:

[omissis]

- A. [omissis]. [Învinuire care nu face obiectul actului de apel]
- B. [omissis]. [Învinuire care nu face obiectul actului de apel]
- C. **Neplata contribuțiilor la asigurările sociale ca urmare a unui refuz de declarare**

În calitate de [sa] de angajator sau de mandatar:

[omissis]

A plătit mai puține contribuții decât cele pe care le datorează sau nu le-a plătit ca urmare a unei omisiuni sau a unui refuz de a face o declarație sau de a furniza informații menționate la punctul 2 sau un act menționat la articolele 232 și 235.

Între 31 ianuarie 2012 și 31 ianuarie 2018, în calitate de angajator sau de mandatar, nu a plătit contribuțiile datorate pentru angajarea personalului angajat efectiv în numele celui de al zecelea și al celui de al unsprezecelea inculpat pe teritoriul belgian, și anume cei 640 de lucrători care au fost detașați în mod fraudulos din Portugalia în Belgia.

[omissis]

- D. [omissis]. [Învinuire care nu face obiectul actului de apel]

E. Înșelăciune în dreptul penal social

[omissis]

În speță, [omissis]

[omissis]

- a utilizat formulare de detașare false și convenții de detașare false cu scopul de a efectua detașări frauduloase de lucrători de la societăți pentru a da o aparență de legalitate detașărilor de lucrători și facturi false pentru a disimula caracterul fraudulos al detașării;

[omissis]

F. [omissis] [Învinuire care nu face obiectul actului de apel]

G. [omissis] [Învinuire care nu face obiectul actului de apel]

H. Spălare de bani (conexă)

[omissis]

A convertit sau a transferat bunurile menționate la articolul 42 punctul 3° din Code pénal (Codul penal), în scopul ascunderii sau al disimulării originii lor ilicite sau al sprijinirii oricărei persoane implicate în săvârșirea infracțiunii din care provin aceste bunuri pentru a se sustrage consecințelor juridice ale acțiunilor sale.

A ascuns sau a disimulat natura, originea, amplasarea, dispunerea, circulația sau proprietatea bunurilor menționate la articolul 42 punctul 3° din Codul penal, în condițiile în care ei cunoșteau sau trebuiau să cunoască originea acestora.

Având în vedere hotărârea pronunțată la **10 noiembrie 2021** (nr. de ordine 989) de tribunal de première instance de **NAMUR**, division **NAMUR** (Tribunalul de Primă Instanță din **NAMUR**, Secția **NAMUR**), care:

ÎN MATERIE PENALĂ:

DECLARĂ că învinuirile A, B, C, D.1, D.2, D.3, E, F, G.1 și H sunt dovedite, astfel cum au fost formulate;

Condamnă inculpatul:

- la o pedeapsă de **4 ANI de închisoare** și la o **amandă de 100 000 de euro** × 6, majorată astfel la **600 000 de euro** sau 3 luni de închisoare subsidiară; cu **suspendarea executării pedepsei timp de 5 ani** pentru jumătate din pedeapsa închisorii și din pedeapsa amenzii;
- [omissis] [Pedepse accesorii, fără relevanță pentru întrebările preliminare]

DISPUNE:

- **confiscarea** sumei de 15 461 997,38 euro

Declară că această sumă va fi atribuită ONSS.

- [omissis] [Alte confiscări, fără relevanță pentru întrebările preliminare]

ÎN MATERIE CIVILĂ:

[omissis]

Constituirea ca parte civilă a ONSS este admisibilă și întemeiată până la concurența sumei provizorii de 15 978 913,72 euro.

[omissis]

[omissis]

DUPĂ DELIBERARE:

1. Procedură.

Apelurile inculpatului [EX] și ale Ministerului Public împotriva acestui inculpat sunt admisibile întrucât au fost introduse în forma și în termenul prevăzute de lege.

inculpatul contestă vinovăția pentru învinuirile C, E și H, cuantumul pedepsei și condamnările civile.

În ceea ce privește Ministerul Public, acesta critică cuantumul pedepsei.

2. Dezbateri.

Situația de fapt

Prima instanță a redat perfect contextul.

Curtea de Apel va trebui doar să amintească faptul că inculpatului i s-a dovedit faptul că a angajat în sectorul construcțiilor, prin intermediul unor societăți belgiene, portugheze, engleze și luxemburgheze, 650 de lucrători de cetățenie portugheză pe teritoriul Regatului.

Fiind sesizată numai cu contestații care privesc învinuirile C (neplata contribuțiilor la asigurările sociale), E (înșelăciune de drept penal social) și H (spălare de bani), Curtea de Apel observă că lucrătorii portughezi au fost detașați pe teritoriul belgian în cursul anilor 2011-2017, pe baza unor certificate A1 false, pentru a fi angajați pe șantiere de construcții din Belgia.

Prima instanță a reținut că certificatele A1 și convențiile de detașare - vizate de învinuirile D1 și D2 care nu au fost repuse în discuție în fața Curții de Apel - erau false.

Or, certificatele de detașare trebuie solicitate autorităților portugheze de securitate socială și eliberate de acestea pentru a permite lucrătorilor vizati de certificatele menționate să rămână supuși securității sociale în țara de origine.

Pe de altă parte, pentru a putea fi detașat într-un alt stat membru al Uniunii Europene, este necesar ca angajatorul să desfășoare o activitate substanțială în statul în care este stabilit, iar durata maximă a detașării este de 24 de luni.

Cu privire la fond

Inculpatul susține ca prim motiv că, din moment ce instituția competentă a statului membru gazdă exprimă îndoieli cu privire la exactitatea faptelor care stau la baza eliberării certificatelor A1, revine instituției de securitate socială competente a statului membru care a emis aceste certificate sarcina de a aprecia temeinicia lor.

Este recunoscut faptul că atât timp cât certificatul A1 nu este retras sau declarat nevalid, instituția competentă a statului membru în care lucrătorul efectuează o muncă trebuie să țină seama de faptul că acesta din urmă este supus deja legislației de securitate socială a statului membru în care are sediul întreprinderii la care este angajat, iar această instituție nu poate, în consecință, să îl supună pe lucrătorul în discuție propriului regim de securitate socială¹.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene amintește că rezultă din principiul cooperării loiale că orice instituție a unui stat membru trebuie să efectueze o examinare diligentă a aplicării propriilor regimuri de securitate socială. Rezultă de asemenea din acest principiu că instituțiile celorlalte state membre au dreptul să se aștepte ca instituția statului membru în cauză să se conformeze acestei obligații².

În consecință, revine instituției competente a statului membru care a întocmit certificatul A1 sarcina de a reconsidera temeinicia acestei eliberări și, dacă este cazul, de a retrage acest certificat atunci când instituția competentă a statului membru în care lucrătorul efectuează o muncă exprimă îndoieli în ceea ce privește exactitatea faptelor care se află la baza certificatului respectiv și, prin urmare, a mențiunilor care figurează în certificatul amintit, în special pentru că acestea nu corespund cerințelor prevăzute la articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 (devenit Regulamentul nr. 883/2004)³.

¹ Hotărârea din 27 aprilie 2017, A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 43 și jurisprudența citată).

² A se vedea prin analogie Hotărârea din 3 martie 2016, Comisia/Malta (C-12/14, EU:C:2016:135, punctul 37).

³ Hotărârea din 6 februarie 2018, Altun și alții (C-359/16, EU:C:2018:63, punctul 43).

Articolul 5 din Regulamentul nr. 987/2009 din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului nr. 883/2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială prevede:

(1) Documentele eliberate de către instituția unui stat membru și care fac dovada statutului unei anumite persoane în scopul aplicării regulamentului de bază și a regulamentului de punere în aplicare, precum și documentele justificative pe baza cărora au fost eliberate documentele sunt acceptate de către instituțiile celorlalte state membre atât timp cât aceste documente nu au fost retrase sau declarate nule de către statul membru în care au fost emise.

(2) În cazul în care există îndoieli cu privire la valabilitatea unui document sau la acuratețea elementelor de fapt pe care se bazează conținutul acestuia, instituția statului membru care primește documentul solicită instituției emitente lămuririle necesare și, dacă este cazul, retragerea documentului respectiv. Instituția emitentă reexaminează motivele eliberării documentului și îl retrage, dacă este necesar.

Prin acest certificat, instituția competentă a statului membru în care are sediul întreprinderea la care sunt angajați lucrătorii vizați declară că acestora din urmă continuă să li se aplice propriul regim de securitate socială. Astfel cum s-a arătat deja, în temeiul principiului potrivit căruia lucrătorii trebuie să fie afiliați la un singur regim de securitate socială, acest certificat implică în mod necesar că nu se poate aplica regimul unui alt stat membru⁴.

În speță, instituțiile portugheze de securitate socială nu au eliberat niciun certificat A1 din moment ce prima instanță a demonstrat că aceste certificate erau false.

Cu toate acestea, inculpatul susține că, în cazul unor indicii de fraudă, ipoteză care trebuie să includă situația unor certificate A1 false care nu emană de la autoritatea competentă să le emită, procedura de dialog și de conciliere trebuie totuși să se desfășoare. Aceasta ar fi un element prealabil obligatoriu pentru a determina dacă sunt îndeplinite condițiile existenței unei fraude.

Pentru a examina acest motiv, Curtea de Apel va aminti de la bun început că Regulamentul nr. 987/2009 a codificat jurisprudența Curții de Justiție, consacrand caracterul obligatoriu al certificatului A1 și competența exclusivă a instituției emitente în ceea ce privește aprecierea validității certificatului menționat și preluând în mod explicit procedura menționată ca modalitate de soluționare a diferendelor privind atât exactitatea documentelor întocmite de instituția competentă a unui stat membru, cât și stabilirea legislației aplicabile lucrătorului vizat⁵.

⁴ Hotărârea din 26 ianuarie 2006, Herbosch Kiere (C-2/05, EU:C:2006:69, punctul 21) și Hotărârea din 27 aprilie 2017, A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 38).

⁵ Hotărârea din 27 aprilie 2017, A-Rosa Flussschiff (C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 59).

Cu toate acestea, asemenea considerații nu trebuie să conducă la situația în care justițiabilii se pot prevala în mod fraudulos sau abuziv de normele Uniunii.

Astfel, principiul interzicerii fraudei și a abuzului de drept constituie un principiu general al dreptului Uniunii, a cărui respectare se impune justițiabililor. Prin urmare, aplicarea reglementării Uniunii nu poate fi extinsă pentru a se acoperi operațiunile realizate în scopul de a beneficia în mod fraudulos sau abuziv de avantajele prevăzute de dreptul Uniunii⁶.

Curtea de Apel observă de asemenea că, tocmai în contextul unei suspiciuni de fraudă, punerea în aplicare a procedurii de dialog și de conciliere, înaintea unei eventuale constatări definitive a fraudei de către autoritățile competente ale statului membru gazdă, deține o importanță specială, din moment ce este de natură să permită instituției competente a statului membru emitent și celei a statului membru gazdă să inițieze un dialog și să colaboreze strâns pentru a verifica și a colecta, utilizând competențele de investigare de care dispun în temeiul dreptului național al fiecăreia, orice element de fapt sau de drept pertinent de natură să înlăture sau, dimpotrivă, să confirme realitatea îndoielilor exprimate de instituția competentă a statului membru gazdă cu privire la împrejurările în care a avut loc eliberarea certificatelor A1 care, în speță, au fost considerate false⁷.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene arată că această procedură constituie un element prealabil obligatoriu pentru a determina dacă sunt îndeplinite condițiile existenței unei fraude și, așadar, pentru a trage orice concluzie utilă în ceea ce privește validitatea certificatelor A1 în cauză și legislația de securitate socială aplicabilă lucrătorilor în cauză⁸.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene pare să rețină că riscul de a aduce atingere principiului unicității legislației aplicabile și al dublei contribuții și riscul de a compromite procedura de dialog și de conciliere întemeiată pe cooperarea loială dintre instituțiile competente ale statelor membre fac astfel încât procedura de dialog și conciliere să constituie un element prealabil obligatoriu.

În speță, deși există indicii concrete de fraudă și au fost demonstrate și reținute de prima instanță, trebuie să se arate de asemenea că contribuțiile la asigurările sociale au fost plătite efectiv către sistemul portughez de securitate socială, fără ca Curtea de Apel să fie informată cu privire la motivele care au justificat astfel de plăți, din moment ce se susține, atât de Ministerul Public, cât și de partea civilă, că societățile în cauză nu au desfășurat niciodată o activitate în Portugalia.

⁶ A se vedea Hotărârea din 5 iulie 2007, Kofoed (C-321/05, EU:C:2007:408, punctul 38) și Hotărârea din 22 noiembrie 2017, Cussens și alții (C-251/16, EU:C:2017:881, punctul 27).

⁷ Hotărârea din 2 aprilie 2020, CRPNPAC și Vueling Airlines (C-370/17 și C-37/18, EU:C:2020:260, punctul 66).

⁸ Hotărârea din 2 aprilie 2020, CRPNPAC și Vueling Airlines (C-370/17 și C-37/18, EU:C:2020:260, punctul 71).

Această informație este, de altfel, susceptibilă să aibă incidență asupra eventualelor confiscări care ar fi pronunțate, dacă este cazul, de Curtea de Apel în situația în care învinuirile cu care rămâne sesizată ar urma să fie declarate dovedite.

În aceste împrejurări, Curtea de Apel consideră că trebuie să adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene întrebările preliminare menționate în dispozitivul prezentei hotărâri.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

[*omissis*]

Curtea de Apel,

Înainte de a se pronunța asupra fondului, apreciază că este necesar să adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarele întrebări preliminare:

1. Regulamentul nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială trebuie interpretat în sensul că se aplică în ipoteza în care s-a constatat, fără ca părțile să fi formulat contestații cu privire la acest aspect, că, pe de o parte, certificatele A1 care au fost prezentate sunt false potrivit autorităților judiciare ale statului gazdă și, pe de altă parte, investigațiile realizate de autoritățile judiciare ale aceluiași stat gazdă par să demonstreze că certificatele în litigiu nu sunt opera autorității competente a statului emitent, chiar dacă aceasta din urmă a încasat contribuții la asigurările sociale?
2. În cazul unui răspuns afirmativ, procedura de dialog și de conciliere prevăzută la articolul 76 alineatul (6) din Regulamentul nr. 883/2004⁹ [care reia procedura prevăzută la articolul 84a alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71] constituie un element prealabil obligatoriu pentru a determina dacă sunt îndeplinite condițiile existenței unei fraude?
3. În cazul în care răspunsurile la aceste două întrebări ar fi pozitive, în temeiul principiului interzicerii fraudei și a abuzului de drept care constituie un principiu general al dreptului Uniunii, a cărui respectare se impune justițiabililor, autoritățile statului în care salariații și-au desfășurat activitatea pot să nu țină seama de certificatele A1 menționate, inclusiv în lipsa recurgerii la procedura de dialog și de conciliere în caz de suspiciune de fraudă, în ipoteza în care faptele supuse aprecierii lor permit să se constate că certificatele respective au fost prezentate ca urmare a unui comportament considerat de o

⁹ [*omissis*]. [Notă între paranteze în corpul întrebării]

autoritate judiciară a statului gazdă drept comportament fraudulos al angajatorului?

Rezervă pronunțarea în rest și amână cauza *sine die*.

[*omissis*]

Pronunțată astfel [*omissis*] la **25 mai 2023** [*omissis*] [Semnături și formule sacramentale]

DOCUMENT DE LUCRU